

The logo of the National Book Review Society (NBRIS) is positioned at the top center of the page. It features the word "NBRIS" in a large, serif, all-caps font. Below the text is a stylized graphic of an open book with its pages fanning out. The entire logo is enclosed within a circular border.

Nisa, două luni mai târziu și la o depărtare de aproape 4.000 de kilometri. Cerul rozaliu al amurgului mângâia Promenada Englezilor. Așezată la masă pe terasa unei mici cafenele de pe malul mării, Niloufar făcea rotocoale cu fumul țigării. Alesese soarele din sudul Franței ca să-și îngrijească rănille interioare. Cât își refăcea forțele, dormea pe canapeaua din cabinetul unui amic avocat, unul dintre acei numeroși iranieni din diaspora care se risipiseră prin lume începând din 1979. După ce trecusem prin Paris să-mi vizitez părinții, venisem să mă întâlnesc cu ea în weekend. Când m-a văzut intrând în cafenea, a schițat un zâmbet. Micile riduri din jurul ochilor ei migdalați dispăruseră. Își recăpătase râsul obișnuit și mai pusese puțin pe ea. După ce și-a aprins încă un Marlboro, a înspirat adânc și a plonjat în hăul amintirilor:

— Totul s-a petrecut foarte repede. Tocmai făceam fotografii în Piața Vali Asr. Era a patra zi de manifestații. Hotărâsem să mă alătur și eu mișcării, din solidaritate față de studenți. Îți amintești de Forouhar, despre care îți tot vorbisem? După moartea lui, renunțasem... Mă închisesem în casă... Nu mai sunam pe nimeni... Speranța îmi revenise însă odată cu revolta din campusuri. Asasinaseră gânditori, dar nu reușiseră să ucidă și gândurile lor. Am hotărât așadar să mă alătur mulțimii. Văzându-mi aparatul foto, un polițist în civil a urlat la mine, întrebându-mă dacă eram jurnalistă. Nici n-am apucat să-i răspund. Am simțit cum mă înșfacă niște mâini. Am încercat să mă zbat. Degeaba. În jur, tinerii erau loviți cu bastoane și

cuțite. Era sânge peste tot. Manifestanții alergau în toate direcțiile.

O ascultam pe Niloufar cu o atenție deosebită. După descrierea condițiilor în care a fost arestată, înțelegeam în sfârșit de ce omul din serviciile secrete se arătase atât de curios în privința ei. Regimul considera că Niloufar comisese ceva ireparabil documentând, cu aparatul foto, revoltele inedite în care fusese pătat pentru prima dată numele Conducătorului suprem. În mod evident, încercaseră să-i închidă gura, să înăbușe mărturiile.

— Și unde te-au dus? am întrebat-o.

— M-am pomenit, puțin năucită, împreună cu alți manifestanți, în „cuibul de spioni”... Asta e porecla oficială a fostei Ambasade a Statelor Unite. Fusese transformată în centru de detenție. A doua zi, m-au legat la ochi și au început să mă bombardeze cu întrebări despre religie, despre politică, despre ideile mele. Habar n-aveam ce mă aștepta. Apoi, după un timp, m-au anunțat că mă transferă în altă parte. Abia după eliberare am înțeles că era vorba despre închisoarea Tohid...

Niloufar s-a oprit brusc. A lăsat capul în jos și și-a trecut o mână peste ochi, peste buze și peste frunte. Apoi a aruncat cu nervozitate o privire peste umăr, după care și-a amintit că se afla în Franța și că nu prea exista riscul de a fi supravegheată.

— Închisoarea Tohid e un adevărat coșmar. Acolo am fost aruncată într-o celulă izolată, mică, de doi metri pe un metru și jumătate. N-avea nicio fereastră. Ziduri groase, pustiu în jur. O singurătate numai bună să-ți pierzi mințile. Cu un neon agățat de tavan, exact deasupra capului, aprins zi și noapte... Era o lumină orbitoare, mă dureau ochii... E o metodă obișnuită prin care deținuții sunt

împinși la mărturisiri forțate. E numită „tortura albă”. Am pierdut foarte repede noțiunea timpului. Era un loc sufocant, un loc bântuit de djinni...

— Djinni? am întrebat, ca să fiu sigură că se referea într-adevăr la acele „duhuri” care populează mitologia Orientului Mijlociu.

— Da, erau peste tot. În somn, se întâmpla să aud vocile morților, a lui Forouhar, a mamei mele... Îmi invadeau visele... Vorbeau foarte tare... Apoi s-au instalat în cele din urmă în celula mea. Trăiau împreună cu mine. Uneori veneau să-mi vorbească și cei vii... O dată m-a vizitat Khatami, președintele... Serios, serios... Spunea că venise să mă ajute, încerca să mă calmeze, să mă liniștească... Dar nu l-au lăsat gardienii. Au început să-l bum-băcească, să-l lovească. Din cauza îmbrâncelilor, a căzut pe spate. Era oribil! Nu suportam să-l văd în starea aceea. Neputând să se ridice, i-au târât corpul învinețit până la baie. L-au stropit pe față cu jeturi de apă... În jurul lui, femeile făceau haz... Îmi era rușine... Mie îmi era rușine... Am strigat să înceteze! „Stop! Stop!”, le ziceam...

Fața lui Niloufar era crispată de spaimă. Cuvintele erau dezlănate, buzele îi tremurau, avea privirea pierdută undeva departe, dezorientată. Am prins-o de mână, încercând s-o îmbărbătez. Imaginile încarcerării năvăleau peste ea, între ficțiune și realitate. Îi pusese oare pilule halucinogene în mâncare? Difuzaseră în celulă înregistrările sonore ale convorbirilor ei telefonice, o tehnică bine-cunoscută a celor care se ocupă de interogatorii atunci când vor să smulgă informații de la victimele lor? Sau pur și simplu izolarea, disperarea, lipsa somnului o făcuseră s-o ia razna în timpul detenției? Și fusese atât de zdruncinată, încât se simțea urmărită de „piaza rea” până și în Franța.

Primele patru luni de închisoare au fost cele mai dificile. Călăii ei veneau s-o trezească brusc la intervale regulate și o puneau să coboare, legată la ochi, o scară ce ducea în sala de interogatoriu. Câți erau? Doi, trei, patru... Nu reușea să-și amintească, pentru că nu le-a văzut niciodată fața. Uneori, supliciul dura mai mult de cinci ore. Cinci ore în care, cu nasul lipit de perete, era bombardată cu întrebări: Unde te-ai născut? Cu ce se ocupau părinții? Unde-ți sunt frații, surorile, verii, prietenii? De ce, în teza ta, ai scris că femeia valorează aici numai cât jumătate de bărbat? De ce te-ai dus să manifestezi? Ce relații aveai cu Forouhar? Cum l-ai cunoscut? Îl întâlneai singur sau în prezența soției lui? Era clar că nu puteau găsi o dovadă concretă a opoziției sale față de regim și încercau „să-i mânjească” reputația acuzând-o de relații sexuale în afara căsătoriei, o „crimă” pasibilă de pedeapsa cu moartea prin lapidare.

Când ea refuza să răspundă, o potopeau cu insulte, o acuzau că este spioană în serviciul Franței, al Germaniei, al Americii... Era o „trădătoare”. O acuzau că încercase să răstoarne regimul... Măcar dacă ar fi putut înțelege cât de fragilă era opoziția, incapabilă să-l detroneze pe Conducătorul suprem, își zicea Niloufar. Tăcerea ei îi enerva și mai mult. Recurgeau la forță de îndată ce refuza să coopereze.

— Mă întindeau pe un pat și-mi puneau cătușe la mâini și la glezne. Apoi mă băteau la tălpi cu niște cabluri. Cu cât țipam mai tare, cu atât aveam mai mult impresia că mă sufocam. Transpiram sub *chador*. Ca să mă facă să mă sufoc și mai și, se întâmpla să mă înfășoare într-o cuvertură de lână. În plină vară! În timp ce mă zbăteam, încercam să trag cuvertura cu dinții ca să respir puțin. De mai

multe ori a fost cât pe ce să-mi pierd cunoștința. Aș fi putut să mor așa...

Într-o dimineață, temnickerii au anunțat-o că o duc la Tribunalul Revoluționar. Avea în sfârșit întâlnire cu justiția! Își zicea că se sfârșise cu domnia arbitrarului care ducea la nebunie. Cu puțin noroc, ar fi fost anunțată și familia ei. Dar procesul a avut loc cu ușile închise. Fără avocat, fără martori. După o audiere de cinci minute, judecătorul a condamnat-o la cinci ani de închisoare, dintre care doi cu executare și trei cu suspendare. Capetele de acuzare: făcuse fotografii în timpul manifestațiilor, îl insultase pe Conducătorul suprem, încălcase poruncile din versetele Coranului. Singura veste oarecum îmbucurătoare: acuzația de spionaj a fost retrasă.

Când a ieșit de la tribunal, a dat peste cumnatul ei. Avea în sfârșit dovada că Niloufar era în viață! „Te-am căutat peste tot. Am fost și la morgă!”, a spus el. Însă când a aflat verdictul, s-a trezit la realitate. „Ar fi trebuit să faci apel!”, a gemut el, dezorientat. Istovită, biata Niloufar preferase să semneze, fără să clipească, toate acuzațiile care i se aduceau, de teamă ca judecătorul să nu-i dea o sentință și mai severă.

Verdictul i-a adus un singur avantaj: a fost transferată la marea închisoare Evin, din nordul Teheranului, nu departe de muntele Darakeh, unde locuia tânărul cuplu de *basiji*. Primise dreptul unei vizite de zece minute la fiecare 15 zile. Prima dată a venit mătușa ei. I-a povestit că, neavând nicio veste, la câteva zile după ce dispăruse, se dusesse la ea acasă. Informatorii răscoliseră deja casa. Sertarele fuseseră smulse din comode. Mobila și tablourile fuseseră stricate. Cărțile lui Niloufar dispăruseră de pe rafturi. Inclusiv teza de doctorat despre femeile iraniene.

S-ar fi zis că trecuseră pe acolo barbarii. Mătușa avusese nevoie de o săptămână ca să facă ordine în fiecare încăpere...

După ce ajunsese la Evin, viața lui Niloufar recăpătase o aparență de normalitate. Se sfârșise cu interogatoriile, cu tortura și amenințările. Încarcerată în sectorul femeilor, împărțea celula cu alte șase deținute. Și a înțeles repede că universul carceral nu era nici el scutit de paradoxurile iraniene...

— Celula se deschidea într-un culoar spre care dădeau alte șase celule. Uneori erau și 40 de femei într-o celulă. Ziua, ușile rămâneau deschise și se putea circula liber dintr-o celulă în alta. Ba chiar aveam voie să ne scoatem *chador*-ul și să ne plimbăm în pijama. Dimineața aveam o sedință de aerobic, pe muzică americană! Ne puteam uita la televizor și să luăm lecții de croitorie, limbi străine, literatură... Puteam lua de la bibliotecă ziarele zilei: *Iran*, *Hamshari*, *Keyhan*. Spre sfârșitul detenției am avut voie să citesc cărți aduse de familie. Așa am recitit *Eseu despre revoluție* și *Originile totalitarismului* de Hannah Arendt... Aveam și o mică grădină, chiar dacă făceam repede turul ei. Imaginează-ți: trei sute de femei înghesuite pe 25 de metri pătrați! Vechile deținute mi-au explicat foarte repede regulile jocului: dacă ai bani, poți să-ți procuri orice în spatele gratiilor. Sandvișuri, ciocolată, țigări, alcool, droguri! Existau cliente printre noi. În schimbul unui bacșiș, gardienii făceau pe intermediarii. Aiurea morală islamică! Câtă ipocrizie!

Niloufar era deținută politică. Dar, în Iran, să faci politică este o crimă ca oricare alta. Așa că era închisă în același sector cu deținutele de drept comun – delincvente, prostituate, toxicomane, traficante de droguri sau ucigașe.